

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIÁLLÍTÁSA.

1903. február 20—28.

SOKSZOR TAPASZTALTAM, hogy az iskolai rajz- és munkakiállítások nem adnak teljesen hű képet az iskoláról, főleg azért, mert kiállításra többnyire csak a válogatott rajzok s egyéb munkák kerülnek, színe-java egy vagy több éves munkálkodásnak. Érthető dolog, hogy az intézet vezetői a gyöngébb dolgozatokat nem bocsátják szívesen a nyilvánosság elé, holott az átlagos eredmény megítélése szempontjából kívánatos, hogy az érdeklődők azt is lássák, miként dolgoznak és haladnak a gyöngébb tehetségű s kevésbé ambiciozus növendékek. A kiállítási rajzokból egykönnyen azt sem láthatjuk, hogy miféle előképzettséget hoztak magukkal a növendékek, mit köszönnek voltaképpen az iskolának, sem azt, hogy mennyiben folyt be a tanár a növendék munkájába. Ezért, ha egy iskola működéséről teljes tájékozást akarunk, el kell mennünk a tanítási órákra, meg kell győződnünk helyszínen a tanítás módjáról, megismerkedni az iskola sajátos viszonyaival, szóval mindennel, a mi a tanításra vonatkozik.

Ha azonban csupán a tanítás *eredményéről* akarunk meggyőződést szerezni, akkor erre elég támpontot találunk e kiállításon azokban a munkákban, amelyeket a tanítványok, önállóan, minden külső beavatkozás nélkül készítenek. Ezért az iskola eredményének megítélése szempontjából is igen örvendetes, hogy az orsz. m. kir. iparművészeti iskola újabban rendszeresítette az iskolai pályázatokat. Ez egy sokfelé bevált, helyes és egyszerű módja annak, hogy a tanítványokat az életre, a gyakorlati munkára előkészítsük. A tanítvány e pályázatok révén önállóságra szokik, nem lesi mindig tanárának utmutatását, meghányaja-

veti a kapott feladatot, szóval megtanul a maga lábán járni, a maga fejével gondolkozni. E mellett a pályázatoknak az a haszna is megvan, hogy a növendék a pályázat eldöntéséből s a bírálatból okulhat, továbbá, hogy a tanár betekintést kap növendékének lelki világába, megismeri tehetségét s művészi egyéniségét.

Az iparművészeti iskola pályázatai részint kötelezők, részint nem. A szakosztályok növendékeire nézve kötelezőek a félévi pályázatok, a melyeknek munkaideje négy hétig tart, a mikor a növendék naponta négy-négy órát dolgozhatik pályaművén. Nevezetes, hogy a szakosztály mind a három évfolyamának növendékei közös témát kapnak s előfordul, hogy az alsóbb osztályok növendékei viszik el a pályadíjat idősebb társaik elől.

Hasznosak a szünidei pályázatok, a melyekben több téma közül a növendékek szabadon választhatnak. E pályázatok a szabad természet tanulmányozására, könnyen hozzáférhető műemlékekre vagy etnografiai érdekességekre vonatkoznak. Megjegyzendő, hogy erre nem az egész szünidő áll rendelkezésre, hanem mindössze 2—3 hét, miután az iskolai szervezeti szabályzat szigorúan megköveteli, hogy a növendékek a nyári szünidőnek legalább hat hetét gyakorlati munkával töltsék.

Újabban az iskola végzett növendékei a rendes végbizonyítványon kívül kitűntető okleveleket is kaphatnak abban az esetben, ha őket egy külön 12 hétig tartó, szakbeli képesítő pályázaton erre érdemesítik. Természetesen a mérték ilyenkor igen szigorú, oly kitüntetésről lévén szó, amely egyeseknek társaik fölött bizonyos előnyt biztosít.

Két-három esztendei tapasztalat után ma már határozottan konstataálható, hogy a pályázati rendszer az egész vonalon itt is bevált és ezért kívánatos, hogy jövőben ne csak fenntartassék, hanem a lehetőséghez képest még fejlesztessék.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIÁLLÍTÁSA

Ezzel az intézeti igazgatóság programjának egyik pontját sikeresen megvalósítva látjuk. A másik lényeges része az említett programnak, hogy t. i. az

MURÁNYI GYULA, KISPLASZTIKAI SZAKOSZTÁLY.
TANÁR LORÁNYI ANTAL.

intézet műhelyekkel kiegészíttessék, ezidőszerint ugyan még mindig csak óhaj, — de alapos a remény, hogy közel jövőben ez az életbevágó kívánság is teljesül.

Külföldön az iparművészeti iskolák jó részének már meg vannak a maga

műhelyei és sokfelé létesült szoros kapcsolat az intézet s egyes iparosok között, a kik az intézetben készült terveket megvalósítják, úgy hogy ennek révén ez intézet növendékeinek alkalmuk van látni, hogyan készülnek a munkák, megismerik a szerkezetnek s megmunkálásnak sok csínját-bínját, szóval, megtanulják mi mindent kell szem előtt tartani, hogy a terv a kivitelnél nehézségbe ne ütközzék, lehetőleg olcsón előállítható legyen, s e mellett a használhatóság követelményeinek is megfeleljen.

Régi igazság, hogy a praktikus munkával a növendéknek már az iskolában kell megismerkednie, ha el akarjuk érni, hogy az életben könnyű szerrel boldoguljon. Igaz, hogy a külföldön azt is láthattuk, hogy élelmes iparosok s gyárosok folyton szemmel kísérik az iparművészeti iskolákat, s egyes növendékeket megbizással vagy egyébként támogatják s ugyszólván előre lefoglalják maguknak a jelesb erőket, a kiknek aztán a megélhetés gondot nem ad. Sajnos, hogy e tekintetben örvendetes jelenséget nálunk alig

jegyezhetünk fel, nem mintha iskolánk szegényebb volna tehetségekben mint más, hanem mert iparosaink s gyárosaink jó része most is inkább külföldről hozatja magának a szükséges iparművészeti erőket, vagy a mi még rosszabb, kül-

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIÁLLÍTÁSA

földön rendeli meg a szükséges rajzokat és mintákat, semhogy fölkarolná a hazai fiatal nemzedéket.

Pedig mindaddig, míg e tekintetben gyökeres változás nem áll be, csupán az iskola kitűnőségével s a növendékek szorgalmával s kitartásával célt nem érünk. Így aztán napról-napra azt kell látnunk, hogy a derék s képzett fiatal iparművészek, miután itthon nem találnak módot a megélhetésre, külföldre, sőt Amerikába is vándorolnak s ott idegen nemzetek javára kamatoztatják azt a szellemi tőkét, amelylyel az iparművészeti iskola őket világgá bocsátotta.

*

Az iskola ezuttal az eddigieknél nagyobb szabású kiállítást rendezett, amely nemcsak az iparművészeti múzeum nagy üvegcsarnokát, hanem a melléképületek egy részét is elfoglalta.

Általában meglátszik a kiállított munkák javarészen a modernítésre és a magyarosságra való komoly törekvés. Legszembetűnőbbben látjuk a magyaros jellegnek kidomborítását az előkészítő osztály ékitményes rajzaiban (tanár Gróh István). Itt az elemi rajzgyakorlatokat is az eddig általánosan szokásos s különböző történelmi stílus diszítványi elemeit feltüntető fali táblák helyett, magyaros diszítványú elemek után végzik a növendékek. Ennek nyomán megkezdik a sík diszítványok tervezését s pedig tekintet nélkül bizonyos határozott célra vagy anyagra, miután az iparművészeti stíltant a növendékek csak a felsőbb osztályokban tanulják s ennél fogva még nem ismerik az alak, anyag és a diszítvány közötti vonatkozásnak törvényeit.

A magyaros elemekből megkomponált tervezeteken kívül több természet utáni állat- és néhányvirágtanulmányt láttam, amelyeket aztán vegyesen használnak föl eredeti síkdiszítványok (bordűrök, pleinmustrák, kör, négyszög kitöltések stb.) alakítására.

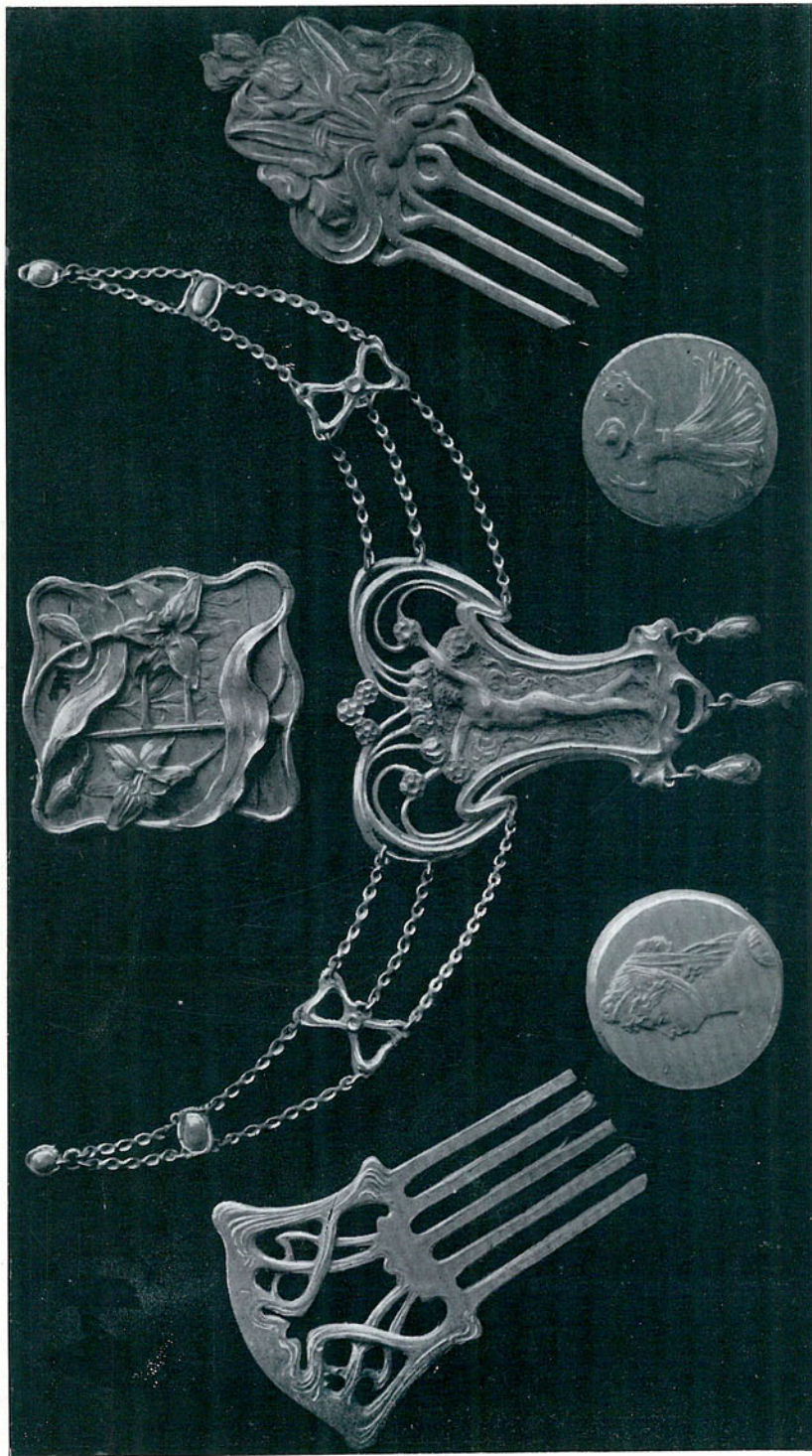
Általában jól eső és erőteljes volta mellett is ízléses színezés jellemzi, az ebben az osztályban készült, úgyszólván mindmennyi magyaros jellegű rajzokat.

Az előkészítőosztály, melyben rendeltetésének megfelelően minden szakosztályra készülő növendék együtt van, még bemutatta a gipszfejek, valamint élő fejmodell után készült, gondosan megfigyelt figurális rajzait, (tanár Papp Sándor) szemléleti látszattani (tanár Papp S.) és geometriai rajzait (tanár Gróh I.)

A szakosztályokban is egyes tárgyakat, ugymint az iparművészeti tervezést, stíltant és az építészeti rajzot közösen tanulják a növendékek. De itt már az önálló tervezéseknél kiki a maga szakmájának megfelelő feladatot kap.

Az iparművészeti tervezésnél (tanár Benczúr Béla) például az ötvös kelyhet, a szobrász faragott keretet, síremléket, vázát, stb.-t, — a diszító festő tapétát, legyezőt stb.-t kap feladatul. Itt azonban a növendéknek már szigorúan szem előtt kell tartania a kivitelre szánt anyagnak sajátosságát s azt, hogy munkája a célnak megfelelően. Szemben a legutóbbi iskolai kiállításon volt munkákkal, a mostani dolgozatok sokkal gyakorlatibbak s meglátszik az is, hogy az időtrábló aprólékosságokat lehetőleg kerüljük. Hasonlóképpen eltűntek a több heti munkát igénybe vevő csendélet-aquerellek, ellenben annál több s a természet utáni beható virágtanulmány, ami mindenesetre nagy haladás számba megyen.

A szakosztályok közül már arányainál fogva is legimpozánsabb csoporttal szerepelt a diszító szobrászati szakosztály (tanár Mátrai Lajos Gy.). A növendékek, akiknek túlnyomó része az iskolába való belépés előtt úgyszólván nem is látott mintázófát, négy-öt esztendei tanulmány után annyira jutnak, hogy nagyobb szabású síremléket, figurális csoporttal diszített kutat, kandelábert, stb.-t önállóan tervezni s megalkotni is tudnak. Ami a tanítás módját illeti, — az a fősúlyt

ÉKSZER-MINTÁK.
KISPLASZTIKAI OSZTÁLY.
TANÁR LORÁNFI ANTAL.

Az orsz. m. kir. iparművészeti
iskola kiállítása.

VÁGÓ DEZSÓ
BOROVITZ IMRE
SZABÓ KÁROLY.

KOHN
IGNÁCZ.

KISPLASZTIKAI
SZAKOSZTÁLY.

MURÁNYI
GYULA.

TANÁR
LORÁNFI ANTAL.

ZENTÁL LÁSZLÓ
KAIL LAJOS
WINTERSTEIN SALAMON.

*Az orsz. m. kir. iparművészeti
iskola kiállítása.*

ÖTVÓS-SZAKOSZTÁLY
TANÁR
IFJ. HERPKA KÁROLY.

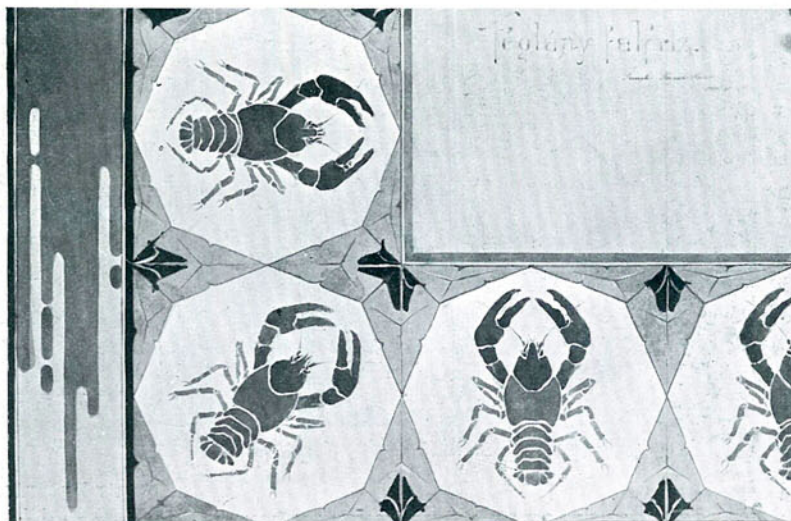
MUHICS SÁNDOR.

BOGÁR
BÉLA.

DÍSZÍTŐ FESTÉSZETI
SZAKOSZTÁLY.

TANÁR
FEICHTINGER GYÖRGY.

TIRPÁK SÁNDOR.

Az orsz. m. kir. iparművészeti iskola kiállítása.

IPARMŰVÉSZETI RAJZ ÉS TERVEZÉS.
TANÁR BENCZUR BÉLA.

KURBEL BÁLINT

WESSELY
VILMOS.

DÍSZÍTŐ FESTÉSZETI
SZAKOSZTÁLY.

*Az orsz. m. kir. iparművészeti
iskola kiállítása.*

TANÁR
FEICHTINGER GYÖRGY.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA KIÁLLÍTÁSA

A BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ EGYESÜLET VÁNDORDIJA.
LUKÁCSY LAJOS
A DÍSZÍTŐ SZOBRÁSZATI OSZTÁLY VOLT NÖVENDEKE.
EZÜSTBŐL CIZELLÁLTA HERPKA KÁROLY.

már kezdetben is a természet gondos megfigyelésére és visszaadására s az önálló alkotásra fekteti. Szolgálnak erre a célra pedig a régebben túlságosan isalkalmazásban volt gipszöntvények helyett élő növények s állatok, főleg azonban az emberi akt. A tervezést lapos reliefekkel kezdik a növények, rozettákat alakítanak, négy- s egyéb sík alakokat díszítenek, felhasználva ebbena természet utáni tanulmányaikat. E mellett megtanulják a fa- és kőfaragást, úgy, hogy ha kell, e téren is megállhassák helyüket. Bizonyos elevenen lüktető élet jellemzi ennek az osztálynak munkáit, meglátszik azokon a szeretet, amelylyel a fiatal iparművészek dolgoznak, de azt is látjuk, hogy egyesek szívesen át-át lépik a határt, amelynél a Grand Art kezdődik. Került is az iskolából nem egy, immár nagynevű szobrász művész, akinek bizonyára jó alapul szolgált a további haladásnál az, amit ebben az iskolában tanult.

A kisplasztikai osztály (tanár Loránfi Antal) is teljesen modern irányt követ. Meglátszik ugyan több tervezeten még bizonyos barokkos hajlam, — de nyilvánvaló a komoly törekvés: lépést tartani a jelen kor ízlésével, felfogásával és követelményeivel.

A díszítő festészeti osztály (tanár Feichtinger György) színes minták másolatait, természet utáni növény-, csendélet- s tájkép-tanulmányokat és eredeti terveket mutatott be, mely utóbbiak általában finom színezésükkel tűnnek ki. Egy egész sorozat kisméretű menyegyzet, ellenző, stb. tervet láttunk, egyebekben csak részleteket. Sajnos, hogy a szakosztály növendékeinek az iskolában nem nyílik alkalom, hogy nagyobb szabású

kész munkát valóságban elkészítsenek. A kisméretű rajz megtéveszti sokszor még a gyakorlott tervezőt is, a kezdőt pedig még sokkal inkább. Ezért igen üdvös volna, ha a növendékek az iskolai évek alatt még nagyobb szabású munkán is dolgozhatnának, megvalósítva a maguk tervét, mert alig hiszem, hogy a hat hetes működési gyakorlat alatt mindazt látják és megtanulják, amire nekik e tekintetben szükségük van. Nem-e lehetne az iskolának egyik-másik termét időnkint a díszítő festészeti osztálynak rendelkezésére bocsátani, hogy ne csak néhány arasznyi papiroson, hanem létrán állva, falon s mennyezeten is festhessenek azon mód, a hogyan azt majdan a gyakorlati életben meg kell tenniük?

Az intézet legifjabb szakosztálya, a lakberendezési szakosztály (tanárai Gyalus László, butorrajz, A. Balogh Loránd, belső architektúra, Benczur Béla iparművészeti tervezés és szerkezetek) most lépett először a nyilvánosság elé. E rövid egy-két éves működés után az osztályt érdemlegesen megítélni még alig lehet. A kiállított munkák erre elég támpontot még nem adnak, különösen miután oly természetes nagyságú részletrajzot, amelyet a tanítvány a maga tervéhez készített, amelylyel tehát számot adott volna a szerkezetekben és a részletezésben való jártasságáról, — egyetlen egyet sem láttam. Itt is, mint a többi osztályokban, a kiállítást látogató szakember szívesen vette volna, ha a tanítványok vázlatos munkáit, (esetleg vázlatkönyvét) is megtekintheti, amelyek révén mégis mélyebb bepillantást kapna az osztály működésébe, mint a kidolgozott kész rajzokból. Egyáltalán — a kiállított dolgok után ítélve — nem győz meg a szakosztály kiállítása, hogy a növendékek a tervezett butorokat s főleg az intérieur megoldásokat, kellően részletezni is tudják, holott e nélkül a gyakorlati életben alig boldogulhatnak. A részletezés közben nyílik legtöbb alkalma a tanárnak, hogy a prak-

tikus és a formai kérdéseket együttesen behatóan megbeszélje, a tanítványnak pedig, hogy alaposan megismerkedjék az egésznek s a részleteknek arányaival, a megvalósításnál felmerülő gyakorlati fogásokkal stb., a minnek pedig az életbelépésnél jó hasznát veszi. Üdvös volna még, ha a tanítványok mintaszerű teljes intérieuröket a helyszínén tanulmányoznának, s az ezek után, valamint jó butorok utáni vázlatokat s pontos fölvételeket készítenének.

A grafikus művészi sokszorosító eljárások közül az iskolában tudvalevően a fametszést (tanár Morelli Gusztáv) és a rézkarcot, illetve rézmetszést (tanár Doby Jenő) tanítják. Mindkét szakosztály kicsiny, de érdekes s jeles eredményt feltűntető csoportot állított ki. Különösen tanulságos a fametszési szakosztálynak vitrinája, mely mutatta a tanítás egész menetét, kezdve az egyszerű vonal kimetszésétől, a tónusos többszínű fametszetig.

Még beszámolunk az ötvösszakosztálynak (tanár Herpka Károly) csoportjáról, melyben vésett, domborított, cízellált s galvanoplasztikai munkák voltak kiállítva. Az ötvösszakosztály növendékeire nézve hasznos volna, ha a tulajdonképeni szaktárgyak mellett az intézet kebelében fennálló zománcolási tanfolyamot (tanár Hibján Samu) is látogatnák, hogy a zománcolás elemi eljárásait is megtanulnák. Úgyszintén kellene őket az ékszerészetben (drágakövek foglalása, stb.) is legalább annyira kiképezni, hogy az ötvöstárgyakon gyakran szükségelt köfoglalási, valamint az előbb említett zománcolási munkákat szükség esetén maguk is végezhesék.

Az a néhány munka, amelyet a zománcolási tanfolyam bemutatott tanuskodott róla, hogy a tanfolyamon aránylag rövid idő alatt elég alapossággal elsajátíthatják a különböző zománcolási eljárásokat.

Ezzel vázlatos képét adtuk annak, hogy miként mutatkoztak be a szakosztályok,

KÜLÖNFÉLÉK

nevezetesen a szaktárgyak a kiállításon. Ezek mellett ki kell emelnünk, hogy a növendékek minden osztályban figurális tanulmányokat végeznek, kezdve a gipszfejtől egészen a mozgó akt rajzolásáig (tanár előbb Papp Sándor, majd Pap Henrik). A figurális rajzok ezuttal is a megszokott jeles kvalitású gondos tanulmányokat mutatták. Mint érdekes s megszívlelni való újítást láttuk a rendes akt tanulmányok mellett, a mozgó modell után, valamint a csupán emlékezetből készült rajzokat. Bámulatos könnyedséggel és hűséggel adják vissza egyes növendékek 1—2 perc alatt egy pillanatnak benyomásait. Valóban kár, hogy a díszítő festészetben, az illető osztály növendékei nem használják fel eléggé a figurális rajzból szerzett tudásukat.

Az általános tantárgyak közül szerepelt a kiállításon még a geometriai rajz, beleértve a szerkesztő távlatant, és az építészeti rajz, amelyeknél a földolgozott anyag és a földolgozásnak módja jól illeszkedett az intézet rendeltetéséhez.

A legujabban szervezett *esti* iparostanfolyamok (vasárnap délelőtt és háromszor este,) eddigi eredményeiről a kiállítás számolt be első ízben. E tanfolyamok rendszerint három évre terjednek és pedig kezdetben a tanítás általános irányu s csak akkor, ha a tanítványok a szükséges szabadkézi- és mértani, építészeti és stíltani ismereteket megszerzték, akkor indul meg a tulajdonképpeni szakrajzolás. Itt is egészen fiatal, alig egy-két éves intézményről lévén szó, végleges eredményt még nem láthattunk. Azonban már konstatálható, hogy e tanfolyam praktikus irányt követ s lehetőleg számol az iparos-növendékeknek sajátos kívánalmaival. Óhajként csak megjegyzem, hogy egyes időtrabló s kevésbé tanulságos témák helyett inkább egyszerűbb feladatokat kellene választani, hogy a tanítványok minél több, s minél változatosb munkát végezhesse- nek. Általában azonban el kell ismerni, hogy az eredmény kitünő, különösen ha

tekintetbe vesszük, hogy egyszerű, többnyire minden előképzettség nélküli iparosok, a fáradságos napi munkájuk után, elcsigázott testtel ülnek a rajzasztalhoz, s a pihenésnek szánt időt feláldozzák a tovább képzésnek.

Ezzel befejezve e rendkívül érdekes kiállításnak vázlatos ismertetését, annak a reményemnek adok kifejezést, hogy azok a hézagok, amelyekben az iskola ma még szenved, a közel jövőben már megszűnnek s e kiváló intézményünk akadálytalanul betöltheti fontos hivatását, vezetőinek s a hazai iparművészet minden barátjának igaz öröme.

Meg kell még jegyeznem, hogy a kiállítást rendkívül nagy gonddal tanulmányozták az ipari és iparművészeti testületek, egyesületek, társulatok stb., nagy buzgósággal az iskolák és a művészi- és iparos-ifjúság, legbuzgóbban pedig a nagy közönség — lévén a kiállításnak egy hét alatt 17130 látogatója.

Györgyi Kálmán.

KÜLÖNFÉLÉK.

REFLEXIÓK A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSRÓL. A kiállítás azzal az örvendetes tapasztalattal járt, hogy az iparosok és pedig főleg a bútorasztalosok ma már tömegesen keresik föl a társulat kiállítását, a mi kétségtelen jele annak, hogy a kiállításon való szereplésük meghozza az azzal járó áldozatokat. Míg az előző években alig 8—10 intérieur volt a kiállításon, most 48 teljes szobaberendezésre lett volna kiállító, de a legjobb akarat mellett sem lehetett 22-nél többnek helyet adni, úgy hogy 26 kiállító valósággal kiszorult. A kiállítók maguk is elismerik, hogy nem az a lényeges, vajjon elkel-e kiállított tárgyuk vagy nem, hanem, hogy a kiállítás révén a vásárló közönség megismerje őket s alkalom adtán felkeresse műhelyüket.

Köztudomásúak az okok, a melyek miatt e karácsonyi kiállítás ezúttal késett. A brit kiállításnak leszerelése, elvámó-

